

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL, Euratom) 2017/1745,**27. aprill 2017,****tähelepanekutega, mis on ITERi ja tuumasünteensienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte 2015. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleva otsuse lahutamatu osa**

EUROOPA PARLAMENT,

- võttes arvesse oma otsust ITERi ja tuumasünteensienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte 2015. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 94 ja IV lisa,
 - võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A8-0108/2017),
- A. arvestades, et ITERi ja tuumasünteensienergeetika arendamise Euroopa ühissetevõtte (edaspidi „ühissetevõtte“) loodi 2007. aasta märtsis nõukogu otsusega 2007/198/Euratom 35 aasta pikkuseks perioodiks;
- B. arvestades, et ühissetevõtte liikmeteks on Euratom, mida esindab komisjon, Euratomi liikmesriigid ja kolmandad riigid, kes on sõlminud Euratomiga koostöölepingu juhitava termotuumasünteeksi alal;
- C. arvestades, et ühissetevõtte eesmärgid on anda liidu panus ITERi rahvusvahelisse termotuumaenergeetika projekti, rakendada Euratomi ja Jaapani vahelist laiema lähenemisviisi lepingut ning valmistuda tuumasünteeksi näidisreaktori (DEMO) ehitamiseks;
- D. arvestades, et ühissetevõtte alustas iseseisvalt töötamist 2008. aasta märtsis;

Üldist

1. võtab teadmiseks, et kontrollikoja aruandes ühissetevõtte 2015. aasta raamatupidamise aastaaruande kohta (edaspidi „kontrollikoja aruanne“) leitakse, et aastaaruanne kajastab kõigis olulistes aspektides õiglaselt ühissetevõtte finantsolukorda 31. detsembri 2015. aasta seisuga ning ühissetevõtte finantstulemusi ja rahavooge siis lõppenud aastal vastavalt tema finantseeskirjadele ja komisjoni pearaamatupidaja poolt vastu võetud raamatupidamiseskirjadele;
2. võtab teadmiseks, et kontrollikoja aruande põhjal on ühissetevõtte 2015. aasta raamatupidamise aastaaruande aluseks olevad tehingud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed;
3. väljendab muret asjaolu pärast, et kontrollikoja aruandes rõhutatakse taas, et ITERi tegevuse keerukus tähendab riski, et ühissetevõtte poolt ITERi projekti ehitusetapiks eraldatud summa võib veel märgatavalt suureneda, kuid samas tunnistatakse, et mitmes valdkonnas on tehtud märkimisväärsed edusamme, mis mõjutavad kogu projekti juhtimisstruktuuri;
4. rõhutab, et ühissetevõtte haldab ITERi projekti tehtavat liidu osamaksu ning eelarvepiirang 6 600 000 000 eurot tuleb säilitada kuni aastani 2020; toonitab ka, et ITERi projekti puhul on peamine väljakutse tagada, et peetakse kinni realistlikust ajakavast ja eelarvest ning võimalikud kõrvalekalded või probleemid tuvastatakse võimalikult varajases etapis; märgib, et kontrollikoja aruande osas „Asjaolu rõhutamine“ märgitakse taas, et eelarvepiirang 6 600 000 000 eurot, mis on 2010. aastal ehitusetapiks algselt ette nähtud eelarvelistest kuludest kaks korda suurem summa, ei sisaldanud ettenägematuid kulusid; võtab seega teadmiseks mõningad edusammud ühissetevõtte 2015. aasta sissemaksu ajakohastatud määra osas, mis on terviklikum number; on teadlik, et hiljutised muudatused, mida selles suhtes ikka veel tehakse, on projekti edu jaoks keskse tähtsusega;
5. väljendab tõsist muret asjaolu pärast, et kontrollikoja aruandes märgitakse, et 2015. aastal alustas ühissetevõtte suurt projekti, mille eesmärk oli arvutada ühissetevõtte hinnanguline kulu ITERi projekti ehitusetapi lõpuleviimiseks (prognoositud maksumus), mille tulemuseks oli maksumuse eeldatav suurenemine 2 375 000 000 miljoni euro võrra, mis tähendab 35 % kasvu võrreldes nõukogu poolt 2010. aastal heaks kiidetud summaga; märgib, et see summa on suurem kui ühissetevõtte poolt 2014. aasta novembris teatatud suurenemine, kuid tunnustab, et see on tingitud uue kalkulatsiooni suuremast ulatusest, et võtta arvesse kogu ehitusetappi ja mitte ainult hinnangulisi kõrvalekaldeid sõlmitud lepingute maksumusest; tunnustab jõupingutusi, mida ühissetevõtte on teinud terviklikumate ja realistlikumate kuluprognostide tegemisel;

6. märgib, et kontrollikoja aruandes osutatakse, et ühisetevõtte juhatus võttis 2015. aastal vastu tegevuskava, mis on kooskõlas ITERi tegevuskavaga, et lahendada ITERi projekti keerukusest tulenevaid probleeme; märgib, et ITERi organisatsiooni nõukogu (edasipidi „ITERi nõukogu“) võttis oma 2016. aasta juuni istungil lõpuks esialgsena vastu ITERi projekti uue ajakava ja vahendid (uus projektikirjeldus, millega kaasneb järkjärguline lähenemine „esimese plasma“ saavutamiseks), mida peeti realistlikuks, kehtestas peamised teetähised aastateks 2016 ja 2017 ning määras 2025. aasta tähtajaks, mil peab olema saavutatud „esimese plasma“; märgib lisaks, et ITERi nõukogu kiitis 2016. aasta novembris heaks esialgse ITERi projekti üldise ajakava, mille järgi „esimese plasma“ tähtaeg on 2025. aasta ja operatsiooni Deterium Tritium tähtaeg 2035. aasta; märgib siiski, et Euroopa Liidu Nõukogu peab uue projektikirjelduse veel vastu võtma;
7. nõuab, et komisjon esitaks enne 2017. aasta juulit ITERi projekti kohta teatise, mis on oluline kogu projekti läbipaistvuse tagamiseks ja edasiste sammude kavandamiseks;
8. juhib tähelepanu sellele, et ühisetevõtte uus direktor nimetati ametisse 2016. aasta jaanuaris ja on juba teinud mitmeid vajalikke ja olulisi muudatusi; märgib, et direktor esitas 2015. aasta tegevuskavasse lisamiseks 21 uut meetet; võtab teadmiseks suured ambitsioonid, mis on seotud uute meetmetega, mis lähevad kaugemale eelarve ja ajakava parandustest, et saavutada ulatuslikku ja laialdast edu paljudes ITERi projekti tulemusi mõjutavates valdkondades, sh juhtimine ja kommunikatsioon, protsesside professionaalsus ning personali koolitus ja tööalane enesetäiendamine;
9. märgib, et 2014. aasta eelarve täitmisele heakskiidu edasilükatud andmise käigus palus eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutav institutsioon ühisetevõtte direktoril esitada üksikasjalik eduaruanne kõigi peamiste meetmete kohta, mis kinnitaksid, et projekt liigub õiges suunas ja kõik kõnealused meetmed on rakendatud; märgib, et aruanne esitati eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile 2017. aasta jaanuaris;

Eelarve haldamine ja finantsjuhtimine

10. märgib, et ühisetevõtte 2015. aasta lõplik, täitmiseks kasutada olev eelarve sisaldas 467 901 000 euro suuruses summas kulukohustuste assigneeringuid ja 586 080 000 euro suuruses summas maksete assigneeringuid; märgib, et kulukohustuste ja maksete assigneeringute kasutusmäärad olid vastavalt 100 % ja 99 %; märgib samas, et 2015. aasta alguses eelarves kajastatud kulukohustuste ja maksete assigneeringute kasutusmäär oli vastavalt 49 % ja 82 %;
11. märgib, et kulukohustuste assigneeringutest summas 467 900 000 eurot kasutati 52 % otseste individuaalsete ning ülejäänud 48 % üldiste kulukohustuste kaudu; märgib, et individuaalsete kohustuste eeldatavast halvem täitmine oli peamiselt tingitud sellest, et vähenes ITERi organisatsiooni taotletud rahalise toetuse summa, samuti Jaapani taotletud rahalise toetuse summa ning lepingud sellistes valdkondades nagu kaugjuhtimisseadmed, diagnostika ja plasmatehnoloogia lükati edasi;
12. märgib, et vastavalt 2015. aasta tööprogrammis tehtud viimastele muudatustele tasakaalustati eelarve täitmist üldiste kulukohustustega 2016. aastal lõpuleviidavate käimasolevate hangete osas, mille peamised valdkonnad olid hooned (põhihoonete lepingute muudatused või valikuvõimalused) ja vaakumkamber (et viia lõpule peakambri hange);
13. võtab teadmiseks, et 2015. aasta eelarve täielik täitmine muutis tühistatud assigneeringute määra 2015. aastal väga madalaks – vähem kui 0,1 % eelarvest; märgib, et tühistatud assigneeringute kogusumma oli 925 783 eurot, mis vastab summale, mida 2015. aastal 2014. aastast ülekantud täitmata halduskulukohustuste eest ei makstud;
14. märgib, et 2015. aasta eelarve ülejääk oli 1 070 000 eurot; märgib, et mõned muud tulud ei olnud eelarves ette nähtud, näiteks Kreeka hilinevad osamaks 2014. aasta eest ja Hispaania hilinevad osamaksu intress;
15. võtab teadmiseks, et 2015. aastal töötles ühisetevõtte 4 200 maksetehingut (v.a palgad), mis näitab väikest 3 %-list langust 2014. aastaga võrreldes; märgib ka, et neist 1 500 olid arвете maksimised, mille puhul keskmine maksimise aeg vähenes tänu seotud finantsprotsesside optimeerimisel tehtud jõupingutustele ligikaudu seitsme päeva võrra; märgib rahuloluga, et maksete elektroonilise töövoogu rakendamine 2014. aastal on tõhusust märkimisväärselt suurendanud;

Huvide konfliktide ennetamine ja haldamine ning läbipaistvus

16. märgib, et ühissetevõtte juhatus võttis aastateks 2015–2017 vastu pettustevastase strateegia ja tegevuskava, milles selgitatakse konteksti, kus ühissetevõtte tegutseb, st et ta on vastutav avaliku sektori eelarvest pärineva suure summa haldamise eest, ning pettuste ennetamise ja avastamise asjakohaseid mehhanisme; märgib, et seati konkreetset eesmärgid, näiteks eetikanõuniku ja OLAFi ametniku nimetamine ning teadlikkuse tõstmine;
17. märgib, et ühissetevõtte võttis 2015. aastal vastu otsuse rikkumisest teatamise eeskirjade kohta ning selle organite ja komiteede suhtes kohaldatava 2013. aasta huvide konfliktide eeskirjade läbivaatamise kohta;

Töötajate valik ja töölevõtmine

18. võtab teadmiseks asjaolu, et ühissetevõtte võttis vastu personalieeskirjade rakenduseeskirjad; peab kahetsusväärseks, et teatavad personalieeskirjade rakendamiseks vajalikud erieeskirjad on endiselt vastu võtmata;
19. märgib siiski, et üks peamisi väljakutseid on jätkuvalt ühissetevõtte töötajate ümberpaigutamine esmatähtsatesse valdkondadesse, ja julgustab direktorit jätkama jõupingutusi ühissetevõtte ja ITERi organisatsiooni vahendite vaheliseks optimeerimiseks;

Sisekontroll

20. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et paljudes järelevalve- ja kontrollisüsteemide valdkondades on tehtud märkimisväärseid edusamme ning ehitusetapi lõpuleviimise hinnanguliste kulude kalkulatsiooni peeti oluliseks saavutuseks;
21. võtab teadmiseks asjaolu, et ühissetevõtte juhatus võttis vastu üldise kontrolli- ja järelevalvestrateegia, mille peamine eesmärk on anda direktorile ja välistele sidusrühmadele piisav kindlus ühissetevõtte sisekontrollisüsteemide tulemuslikkuse kohta;
22. tunnistab, et ühissetevõtte on välja töötanud lepingute jälgimise vahendi (portaali, mille kaudu vahetatakse tarnijatega dokumente), mis on oluline vahend vahe-eesmärkide ja projekti üldise edenemise jälgimiseks; märgib ka, et ühissetevõtte hakkas välja töötama vahendit, mis võimaldab jälgida lepingutest kõrvalekaldumist ja nende muutmist ning hallata kõiki lepingutesse tehtavaid muudatusi; ergutab ühissetevõtet nende süsteemide pakutavaid võimalusi edasi arendama ja täielikult ära kasutama;
23. märgib, et ühissetevõtte siseauditi üksus viis 2015. aastal lõpule kontrolli kahe varasema auditi põhjal võetud meetmete üle ja kontrollis kolme varasema auditi põhjal võetud meetmeid; palub ühissetevõttel teavitada eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni kõnealuste meetmetega seoses tehtud soovitustest ja edusammudest; märgib ka, et komisjoni siseauditi talitus tunnustas edusamme, mida ühissetevõtte hangete valdkonnas oli teinud, ning jõudis järeldusele, et 2014. aasta üheksast auditisoovitusest seitse olid asjakohaselt ellu viidud;
24. tõdeb, et ühissetevõtte täiustab oma sisekontrolli jätkuvalt, koondades ressursse „esimese plasma“ teetähisteni jõudmiseks vajalikule ITERi tegevusele ja järgides ühtlasi 2020. aastani kehtestatud eelarvepiiranguid; märgib, et 2016. aasta oktoobris täiustati ühissetevõtte omavastutuse ja vastutustunde struktuuri veelgi uue osakonna loomisega, mis keskendub äriilistele ja finantsküsimumustele; kutsub ühissetevõtet üles teavitama eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni nende organisatsiooniliste muutuste tulemusena tehtud edusammudest;

Põhitegevusega seotud hanked ja toetused

25. märgib, et 2015. aastal algatati 73 põhitegevusega seotud hankemenetlust ning allkirjastati 79 hankelepingut koguväärtusega umbes 326 000 000 eurot; märgib ühtlasi, et need peamised hankelepingud sõlmiti ja allkirjastati hoonete ja kaugjuhtimisseadmete valdkonnas, kuid olulisi hankelepinguid allkirjastati ka seoses magnetite ja neutraalsete osakeste kiirega (*neutral beam*);
26. tõdeb, et võrreldes 2014. aastaga vähenes 2015. aastal üle 1 000 000 eurose maksumusega hangete puhul lepingu sõlmimiseni kulunud keskmine aeg 240 päevalt 140 päevani, kuid seda tuleks vähendada 100 päevani; juhib tähelepanu sellele, et hankelepingute sõlmimiseks kulunud aeg alla 1 000 000 eurose maksumusega hangete ja toetuste puhul jäi 2014. aasta tasemele;

27. märgib, et ühissetevõtte läbirääkimistega menetlused moodustasid 45 % kõigist 2015. aastal algatatud põhitegevusega seotud hankemenetlustest (2014. aastal 58 %); on veendunud, et kuigi ühissetevõtte vähendas 2015. aastal läbirääkimistega menetluste osakaalu, on vaja teha pingutusi, et suurendada igal võimalikul ja sobival juhul põhitegevusega seotud hankemenetluste konkurentsi; tunnistab, et arvestades väga piiratud konkurentsi teatavate väga spetsiifiliste tarnete osas, on läbirääkimistega hankemenetlused sageli kõige asjakohasem hankemenetlus, eelkõige kuna avatud menetlusega kaasneb risk, et leping sõlmitakse kogenematu ning seega sobimatu ettevõtjaga; palub ühissetevõttel anda aru meetmetest, mida ta on võtnud, et suurendada igal võimalikul juhul oma põhitegevusega seotud hankemenetluste puhul konkurentsi;
28. rõhutab, et kontrollikoja aruandes märgitakse, et hankemenetlustes on tehtud märkimisväärseid edusamme, kuid tuuakse ka välja mitmed puudused, näiteks oli ehitusetapi lõpuleviimise prognoositud maksumus kahe projekti puhul suurem ja üks hankemenetlus lõpetati hilinemisega; kutsub ühissetevõtet üles edendama läbirääkimisi ITERi organisatsiooniga, et vahendite jaotus ja hanked oleksid paremini vastavuses;

Õigusraamistik

29. märgib, et kontrollikoja aruandes täheldatakse, et ühissetevõtte juhatus muutis 2015. aasta detsembris lõpuks ühissetevõtte finantsmäärust ja selle rakenduseeskirju, et viia need kooskõlla uue liidu finantsraamistikuga, ning need eeskirjad jõustusid 1. jaanuaril 2016; rõhutab asjaolu, et komisjon esitas positiivse arvamuse ühissetevõtte poolt finantseeskirjadesse tehtud muudatuste kohta, kuid palus ühissetevõttel kaaluda teatavate sätete väljatöötamist, mis käsitlevad konkreetseid erandeid uuest liidu finantsraamistikust; võtab teadmiseks ühissetevõtte vastuse, et ta kavatseb lisada kõnealused sätted oma rakenduseeskirjadesse 2016. aasta lõpuks; palub ühissetevõttel teavitada eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni rakendamises tehtavatest edusammudest;
30. võtab teadmiseks asjaolu, et ühissetevõtte vaatas läbi oma töökorralduse ja -protsessid, mida mõjutavad tema uus finantsmäärus ja rakenduseeskirjad ning uued hanke- ja toetuste eeskirjad; võtab rahuloluga teadmiseks ühissetevõtte vastuse, et uued nõuded on tema töökorda (poliitikasse, protsessidesse, menetlustesse jne) üle võetud;

Intellektuaalomandi õigused ja tootmisharu poliitika

31. märgib, et ühissetevõtte võttis 2016. aastal vastu ühtse intellektuaalomandi dokumendi; märgib ühtlasi, et ühissetevõtte formaliseeris selle dokumendi kasutamise, võttes selle eraldi sammuna kasutusele kõigis hankemenetlustes uutest protsessides;

Leping asukohariigiga

32. märgib rahuloluga, et 2016. aasta mais allkirjastas ühissetevõtte direktor pärast juhatusheakskiitu Hispaania Kuningriigiga uue pikaajalise rendilepingu oma ruumide kohta, kusjuures senist büroopinda suurendati 1 000 m² võrra; märgib lisaks, et juhatus kiitis ühissetevõtte kontoriruumide renoveerimise plaani heaks.
-